1393 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 23 augustus 2022 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Bart Tommelein

over het verslagmoment van de Europese Ministerraden Landbouw en Visserij van 15 november en 12 en 13 december 2021 en 17 januari 2022

verzendcode: LAN

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:
Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Emmily Talpe, Bart Van Hulle;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Jo Brouns, Tinne Rombouts;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

INHOUD

I. Toelichting door Barbara Roegiers 4
1. Vangstmogelijkheden 2022 4
2. Werkprogramma Frans voorzitterschap 6
II. Vragen van de commissieleden over visserij en antwoorden van Barbara Roegiers 7
III. Toelichting door Pieter Lietaer 9
1. Marktsituatie en crisis in de varkenssector 9
2. Handelskwesties 10
3. Opvolging GLB 11
4. Koolstoflandbouw 11
IV. Vragen van de commissieleden over landbouw en antwoorden van Pieter Lietaer 12
Gebruikte afkortingen 16
Bijlagen: zie de dossierpagina op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid hield op 26 januari 2022 een verslagmoment van de Europese Ministerraden Landbouw en Visserij van 15 november 2021 tot en met 17 januari 2022.

De belangrijkste thema's van de Europese Ministerraden Visserij werden toegelicht door Barbara Roegiers, attaché Visserij van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie.

De belangrijkste thema's van de Europese Ministerraden Landbouw werden toegelicht door Pieter Lietaer, attaché Landbouw van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie.

De presentaties van de sprekers zijn raadpleegbaar op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

I. Toelichting door Barbara Roegiers

1. Vangstmogelijkheden 2022

1.1.1. Start onderhandelingen

Barbara Roegiers herinnert de leden aan de commissievergadering van 27 oktober 2021 waarop zij aankondigde dat de onderhandelingen over de vangstmogelijkheden voor 2022 op korte termijn zouden worden opgestart. Zij zal het verloop van die onderhandelingen vandaag toelichten.

Op 28 oktober 2021 werd het onderhandelingsmandaat voor de trilaterale besprekingen tussen de EU, het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen en voor de bilaterale besprekingen tussen de EU en Noorwegen goedgekeurd. De eerste onderhandelingsronde met het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen vond plaats op 28 en 29 oktober 2021. De goedkeuring van het EU-onderhandelingsmandaat voor de bilaterale onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk werd iets later, op 9 november 2021, goedgekeurd. Op 11 en 12 november 2021 was er een eerste onderhandelingsronde met het Verenigd Koninkrijk.

1.1.2. Raad Agrifish van 15 november 2021

Op de Raad Agrifish van 15 november 2021 gaven het voorzitterschap en Eurocommissaris voor Milieu, Oceanen en Visserij Virginijus Sinkevičius een korte stand van zaken. Zo gaven zij meer duiding bij intense interne werkzaamheden om het EU standpunt met richtlijnen voor de bi- en trilaterale besprekingen te bepalen. Dit kon in een recordtempo gebeuren omdat kort daarvoor een ruimer, meerjarig onderhandelingsmandaat was goedgekeurd.

De Eurocommissaris gaf aan dat de lidstaten nauw zouden worden betrokken bij de onderhandelingen. Er waren regelmatig coördinatievergaderingen met vertegenwoordigers van de lidstaten. Meer complexe, voor discussie vatbare onderwerpen werden verschoven naar het gespecialiseerd visserijcomité, dat in het leven werd geroepen naar aanleiding van het samenwerkingsakkoord met het Verenigd Koninkrijk.

Bij de start van de onderhandelingen waren de reacties van de lidstaten niet erg uitgesproken en was er vrij veel steun voor de Commissie. Verschillende lidstaten

drongen erop aan de onderhandelingen tijdig af te ronden, zodat hun vissers tijdig, op 1 januari 2022, zouden kunnen starten. België benadrukte dat de deadline in het handels- en samenwerkingsakkoord met het Verenigd Koninkrijk van 10 december geen handicap mocht vormen, en dat een goed akkoord primeert op een snel akkoord. Op dat moment was ook de discussie over de vislicenties nog een aandachtspunt, dat zowel door Frankrijk als België werd aangekaart.

1.1.3. Trilateraal akkoord met Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk

Het trilateraal akkoord met Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk werd op 10 december 2021, enkele dagen voor de decemberraad, gesloten. Dit akkoord bevat beheerafspraken over de gedeelde bestanden in de Noordzee. Het ICES, dat de wetenschappelijke adviezen verleent over de visbestanden in de Noord-Atlantische Oceaan, stelde voor kabeljauw een vermindering van het quotum met 3,2 procent voor, maar vooral onder druk van het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen bleef dit status quo. Voor verschillende visbestanden, zoals schelvis en wijting, gaf een wetenschappelijk advies een hogere stijging van de vangstquota aan, maar werd de stijging toch sterk beperkt omdat die soorten vaak samen met kabeljauw worden gevangen, en men de kabeljauw wilde beschermen. Voor nog andere bestanden, zoals schol en koolvis, werd het wetenschappelijk advies gevolgd.

Traditioneel bevat dergelijk akkoord ook bepalingen over monitoring en controle. Dat is veeleer technisch van aard.

Vlaanderen was vragende partij voor meer toegang voor boomkorvisserij in de tweede helft van het jaar in Noorse wateren, maar ondanks de inspanningen van de Europese Commissie bleek Noorwegen helaas onverzettelijk.

1.1.4. Bilateraal akkoord met Noorwegen

Het bilateraal akkoord met Noorwegen werd op dezelfde dag als het trilateraal akkoord met Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk afgesloten. Er is een sterke band tussen beide akkoorden, waardoor deze onderhandelingen in de toekomst wellicht zullen samenvallen.

In dit akkoord is volgens de spreker vooral de quotaruil van belang, al is deze minder omvangrijk omwille van de Brexit. Het Verenigd Koninkrijk was voorheen immers een belangrijke netto-betaler en ontvanger in deze ruil. Er werd bekomen dat de bijdrage van Noordzeetong beperkt bleef tot een zeer laag quotum van tien ton. Noorwegen was echter onverzettelijk voor extra bijvangsten van zeeduivel en heek in de Noorse zone. Dat betekent dat de visserij in de Noorse zone voor de Belgische, Nederlandse en Deense demersale vloten – die vooral op platvis vissen – sterk beperkt wordt. Noorwegen bleek voor deze en andere punten een zeer moeilijke onderhandelingspartner. Noorwegen zoekt volgens de spreker een nieuwe positie in het post-Brexittijdperk, wat de onderhandelingen soms bemoeilijkt.

Desondanks is het positief dat er een akkoord is, en er hierover zekerheid is voor de betrokken vissers. Voor de gezamenlijke bestanden is er een afsprakenkader, zodat er geen unilaterale quota worden vastgesteld, want dat leidt vaak tot overbevissing.

1.1.5. Raad Agrifish van 12-13-14 december 2021

De Raad Agrifish bereikte op 14 december 2021 een unaniem akkoord over de vangstmogelijkheden in Europese en niet-Europese wateren voor 2022. Door het uitblijven van een akkoord met het Verenigd Koninkrijk, werden voorlopige vangstmogelijkheden vastgelegd voor de eerste 3 maanden van 2022. Voor Noorwegen

en de autonome EU-bestanden konden wel definitieve vangstmogelijkheden worden vastgelegd.

Tijdens de Raad Agrifish kwamen ook andere onderwerpen aan bod, zoals de vangstmogelijkheden in de Middellandse en Zwarte Zee, maar daar heeft Vlaanderen weinig belang bij. Over dit onderwerp werd een akkoord bereikt met een gekwalificeerde meerderheid. Spanje stemde tegen, omdat het vond dat de door de Commissie voorgestelde maatregelen te ver gingen. Frankrijk had sympathie voor het Spaanse standpunt, maar kon als toekomstig EU-voorzitter moeilijk tegenstemmen.

Het Sloveense voorzitterschap gaf ook een stand van zaken over de herziening van de Controleverordening, die momenteel in trialoogbespreking is met het Europees Parlement. Dat zijn momenteel zeer technische besprekingen. De meer politiek gevoelige punten zullen wellicht later aan bod komen, mogelijks tijdens het Belgische voorzitterschap in 2024.

De Eurocommissaris stelde ook een strategische aanpak voor een maximale meerwaarde van overheidsinvesteringen bij het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) voor.

1.1.6. Bilateraal akkoord met het Verenigd Koninkrijk

De besprekingen met het Verenigd Koninkrijk werden na de decemberraad voortgezet. Op 21 december 2021 werd een akkoord gesloten met het Verenigd Koninkrijk. Dat was net na de in het handels- en samenwerkingsakkoord opgenomen deadlines (10 en 20 december). Ten gevolge hiervan zal het akkoord over de gedeelde bestanden met het Verenigd Koninkrijk niet in de TAC- en quotaverordening worden opgenomen. Begin 2022 zal de verordening wel (een eerste keer) geamendeerd worden. De spreker verwacht dit de eerstkomende weken.

Inhoudelijk is er een akkoord over een zeventigtal bestanden. Er is ook een sterke focus op allerhande werkzaamheden die het gespecialiseerd visserijcomité zal moeten opnemen. Dat houdt verschillende zaken in: een permanent mechanisme voor quotaruilen met het Verenigd Koninkrijk; de ontwikkeling van een meerjarenstrategie voor niet-quotasoorten (het Verenigd Koninkrijk dringt hierop aan uit vrees voor overbevissing van die soorten); technische maatregelen in de Keltische Zee; herziening van allerhande flexibiliteiten (bijvoorbeeld tussen jaren of tussen gebieden). Dat is een uitgebreid werkprogramma, dat men in het voorjaar 2022 hoopt op te starten. De spreker geeft aan dat de timing zeer ambitieus is.

2. Werkprogramma Frans voorzitterschap

Het Franse voorzitterschap is erg ambitieus. Een eerste punt is de voortzetting van de trialoog over de herziening van de Visserijcontroleverordening. Deze herziening, die reeds is gestart in 2018, is een werk van lange adem. Eerst moesten zowel de Europese Raad als het Europees Parlement hierover hun standpunt bepalen. De trialoogbesprekingen zelf zijn pas vorig jaar gestart. De tekst is opgedeeld in verschillende sequenties. De meer eenvoudige tekstfragmenten, zoals definities en technische begrippen, werden reeds besproken. Dit dossier zal nog enige tijd aanslepen.

Een tweede punt, waarvoor men onder tijdsdruk staat, is de actualisering van artikel vijf van de verordening Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Dit artikel legt het beginsel vast van gelijke toegang tot de wateren voor EU-vaartuigen en verleent toegang tot de twaalfmijlszone van de EU-lidstaten. Deze afwijking is geldig tot en met 31 december 2022, en tegen 1 januari 2023 moet er absoluut een akkoord worden gevonden over de verlenging.

Er komt een evaluatie van de voorstellen tot omzetting van de aanbevelingen van de zes regionale organisaties voor visserijbeheer. Dat is minder van belang voor Vlaanderen.

Van groter belang voor Vlaanderen is het actieplan voor het behoud van aquatische hulpbronnen en de bescherming van mariene ecosystemen. In dit actieplan zouden beperkingen kunnen worden opgelegd voor de bodemvisserij, met een belangrijke impact op de Vlaamse visserijsector. In negentien lidstaten hebben visserijorganisaties zich in een bijzondere alliantie verenigd om de bodemvisserij ook op Europees niveau te verdedigen. De Europese Commissie zal hierover in het voorjaar 2022 een voorstel doen.

Zoals de spreker reeds aangaf, staan er ook heel wat werkzaamheden op de planning van het gespecialiseerde visserijcomité. Dat betreft zo goed als alle onderwerpen waarover overleg tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk nodig is.

Tot slot wordt werk gemaakt van de opvolging van de visserijovereenkomst in de Noordzee, onder meer met Noorwegen, om de kabeljauwquota in de regio rond Spitsbergen vast te stellen, besluit de spreker.

II. Vragen van de commissieleden over visserij en antwoorden van Barbara Roegiers

Bart Tommelein vraagt wat de stand van zaken is van de onderhandelingen tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk over de definitieve quota, en welke doelstellingen worden nagestreefd. Gaat er opnieuw worden gewerkt met tijdelijke quota voor drie maanden en hoe verloopt het overleg met de visserijsector hierover? De visvergunningen blijven een discussiepunt, wat betreft de toegang tot de twaalfmijlszone voor de Vlaamse vissers. Zijn er op dat vlak nieuwe ontwikkelingen? Komt er een gezamenlijk Europees initiatief om dit uit te klaren?

Tijdens de zitting van 12 december 2021 gaf de Europese Commissie een toelichting over de manieren om overheidsinvesteringen in het kader van het EFMZVA doeltreffender te maken. Welke lessen kan men hieruit trekken voor het Vlaamse visserijbeleid? Hoe zullen deze worden geïmplementeerd in huidige of toekomstige investeringen?

De spreker sprak over akkoorden over de Middellandse en de Zwarte Zee, waarbij de Vlaamse vissers geen betrokken partij zijn. Wordt er rekening mee gehouden dat deze wateren in de toekomst eventueel wel in het vizier komen van de Vlaamse visserij, gelet op de vangstbeperkingen in de Britse wateren? Is dat per definitie uitgesloten, of worden dergelijke nieuwe visserijgronden onderzocht?

De quotaregeling is jaarlijks een moeilijke maar belangrijke oefening op EU-niveau. Het duurzaam beheer van de visbestanden is daarbij van groot belang. In de Noordzee doet Vlaanderen daarvoor zijn best. Hoe verloopt dat in de andere lidstaten? Is dat een item bij het behalen van de quota?

In welke mate wordt de impact van de klimaatverandering op de samenstelling van de visbestanden opgevolgd? Is er nu al invloed op de verdeling van de quota? Het lid geeft hierbij het voorbeeld van de trek van kabeljauw naar meer noordelijke wateren of de trek van sardines naar de Noordzee. Dit verloopt geleidelijk, maar zal volgens hem een invloed hebben op de verdeling van de quota. Het Vlaamse regeerakkoord bevat daarover een passage. Wat doet Europa hiermee?

Cathy Coudyser wijst erop dat de problematiek van de vislicenties al sinds november aan bod komt. Frankrijk zou juridische stappen overwegen. Welke stappen kan

de EU tegen het Verenigd Koninkrijk ondernemen? Welke bepalingen zijn daarover opgenomen in het samenwerkingsakkoord? Welke piste wil Frankrijk bewandelen? Welke positie heeft Vlaanderen in dit dossier ingenomen? Ook in Vlaanderen zijn er immers nog steeds een aantal vaartuigen die geen licentie kregen. De minister verduidelijkte dat zij tijdens de Ministerraad in december bekomen heeft dat Europa de resterende (Vlaamse) dossiers juridisch zou toetsen aan het Brexitakkoord. In tussentijd werden er nog een aantal extra licenties toegekend maar er zijn nog steeds Vlaamse vissersvaartuigen die wachten op hun licentie. Zijn de resultaten van deze juridische toetsing reeds bekend? Kan mevrouw Roegiers daaromtrent wat meer toelichting geven?

De spreker gaf aan dat Noorwegen zich onverzettelijk opstelt inzake de boomkorvisserij, de techniek waar de meeste Vlaamse vaartuigen gebruik van maken. Zijn er landen die hier meer voor openstaan? Zijn er alternatieven als de mogelijkheden in Noorwegen worden beperkt?

De spreker ging in op de prioriteiten van het Franse voorzitterschap. Hoe wordt het Belgische voorzitterschap voorbereid? Welke dossiers zullen onder de aandacht worden gebracht? Welke klemtonen zullen worden gelegd? Zijn de voorbereidingen daarover reeds gestart?

Bart Dochy vraagt zich af of de Vlaamse visserij niet tussen schip en wal dreigt te vallen. Minister Crevits gaf recent aan dat de toegang tot de Britse wateren op korte termijn geen probleem is, maar dat de toegestane vangst wordt beperkt. De spreker gaf de boodschap dat de noordelijke wateren moeilijker toegankelijk worden, en dat daar geen mogelijkheden tot uitbreiding zijn voor de Vlaamse vloot. Wat is dan het langetermijnperspectief? Hoe kan men ervoor zorgen dat de vangstcapaciteit van de Vlaamse vissersboten in de toekomst nuttig kan worden ingezet?

Barbara Roegiers antwoordt aan Bart Tommelein dat het de bedoeling is om het gesloten akkoord met het VK in EU wetgeving om te zetten dat vervolgens in het EU-Publicatieblad verschijnt. Op 21 december 2021 was er een akkoord over de definitieve quota. Dat akkoord zal worden vertaald in een amendering van de TAC- en quotaverordening. Er wordt dus vrij snel duidelijkheid verwacht over de definitieve quota. De sector werd hierover reeds geïnformeerd. Het is nu vooral een procedurele kwestie waarover de spreker geen inhoudelijke discussie meer verwacht.

Wat de visvergunningen en de twaalfmijlszone betreft, is men erin geslaagd om eind 2020 drie bijkomende visvergunningen te verkrijgen. Hiervoor werd zowel diplomatieke als technische druk uitgeoefend door DG MARE. In 2022 verwacht de spreker discussies over de vaartuigen die nog geen visvergunning hebben. Hiervoor voert DG MARE per vaartuig een juridische analyse uit en bekijkt het de mogelijkheden. Ook komen er nog besprekingen over een soort 'historisch plafond', dat rekening houdt met de referentieperiode van 2012 tot 2016, en dat ook in het handels- en samenwerkingsakkoord met het VK is opgenomen.

De vraag werd gesteld of de Middellandse en de Zwarte Zee alternatieven zijn voor de Vlaamse visserij. De spreker vreest van niet. Daar zijn immers geen historische rechten opgebouwd, en de Vlaamse vissers hebben ook geen kennis of ervaring om in die zones te varen. Bovendien is de toestand van de visbestanden in beide zeeën weinig rooskleurig en heeft men er met derde landen te maken die andere standaarden hanteren op het vlak van duurzaamheid.

Er was een vraag over de klimaatimpact. Men ziet hier de eerste gevolgen van, maar dit heeft nog geen impact op de quotaverdeling. De spreker betwijfelt of het aangewezen is dat Vlaanderen hiervoor zou pleiten. Historisch, begin jaren 80,

heeft België vrij goede quota kunnen bekomen. Het heropenen van de discussie over de quotaverdeling zou wellicht nadelig zijn.

Cathy Coudyser stelde een vraag over de vislicenties. De spreker herhaalt dat DG MARE per vaartuig een analyse zal uitvoeren. Dat zal enige tijd in beslag nemen maar in de marge van de decemberraad heeft de Eurocommissaris aan minister Crevits beloofd dat de juridische analyse voor de Belgische vaartuigen zo snel mogelijk zal worden uitgevoerd. De Permanente Vertegenwoordiging blijft in zeer nauw contact met DG MARE om oplossingen te vinden voor de resterende vragen.

Noorwegen stelt zich volgens de spreker inderdaad vrij onverzettelijk op, ook voor de boomkorvisserij. Dat blijft voor Vlaanderen de belangrijkste visserij. Zomaar omschakelen naar andere visserij is niet eenvoudig. In de besprekingen met Noorwegen werd erop gewezen dat de techniek van de boomkorvisserij de voorbije twintig jaar sterk veranderd is. Er wordt met lichter tuig gewerkt, met minder bodemimpact. Misschien zorgt de benaming nog voor een vertekend beeld. Daarom is het volgens de spreker belangrijk om andere landen ervan te overtuigen dat de huidige boomkorvisserij niet dezelfde is als twintig jaar geleden. Maar met Noorwegen duiken in de algemene relatie inzake visserij heel wat problemen op. Verschillende dossiers verlopen moeilijk, zoals de verdeling van de vangstrechten in de regio rond Spitsbergen of de makreelvisserij – waarvoor Noorwegen een unilateraal quotum heeft vastgelegd. Soms vraagt men zich af wat Noorwegen daarmee wil bereiken. De spreker wijt dit gedeeltelijk aan de post-Brexitperiode, waarin Noorwegen zich wil positioneren in het nieuwe speelveld.

De voorbereiding van het Belgische voorzitterschap is vorig jaar opgestart. Het is volgens de spreker te vroeg om nu reeds te bepalen welke inhoudelijke dossiers precies besproken zullen worden. Een aantal praktische zaken kunnen al worden voorbereid. Voor Visserij organiseert ieder voorzitterschap bijvoorbeeld een informele vergadering voor de directeurs-generaal Visserij, met daaraan gekoppeld de bespreking van bepaalde onderwerpen. Dit wordt afgestemd met DG MARE. In mei 2024 vinden ook de Europese verkiezingen plaats. Daarom zullen de trialoogbesprekingen in maart 2024 afgerond moeten worden. Het eerste deel van het voorzitterschap zal dus erg zwaar worden. In het tweede deel zullen meer langlopende dossiers aan bod kunnen komen. Mogelijks is de Controleverordening een dossier dat door het Belgische voorzitterschap zal moeten worden afgesloten. Dat hangt af van de vooruitgang die de komende jaren nog zal worden geboekt.

III. Toelichting door Pieter Lietaer

Pieter Lietaer brengt verslag uit van de Landbouwraden van november en december 2021 en januari 2022. Hij gaat deze niet chronologisch, maar thematisch overlopen.

1. Marktsituatie en crisis in de varkenssector

De marksituatie kwam aan bod op de raden van november 2021 en januari 2022. Hierop bleek dat de meeste sectoren het relatief goed doen. De sector granen doet het bijzonder goed, met bijzonder hoge prijzen. Ook groenten en fruit, suiker en rundsvlees doen het relatief goed – al zijn er bij groenten en fruit wel interne verschillen merkbaar. De Europese Commissie schetste al bij al een vrij positief beeld.

De hoge inputprijzen (energie, meststoffen en transportkosten) beïnvloeden echter de winstmarges van de landbouwers. Dit werd door verschillende lidstaten aangebracht, en staat ook op de radar van de Europese Commissie. Ook de Europese Raad van staats- en regeringsleiders heeft zich gebogen over de hoge energieprijzen, en wil maatregelen nemen om de prijsstijgingen binnen de perken te houden.

Ook de vogelgriep baart zorgen. In een aantal lidstaten, waaronder België, worden meer en meer gevallen van vogelgriep vastgesteld. Er werd opgeroepen om dit van nabij op te volgen.

De crisis in de varkenssector was de voorbije maanden het grootste punt van zorg. In oktober heeft België dit onderwerp, op aansturen van Vlaanderen, op de agenda gezet, via een nota gesteund door twintig lidstaten. Sindsdien kwam het onderwerp op vraag van Litouwen en Tsjechië, en met ruime steun door meerdere lidstaten, al op iedere raad aan bod. België heeft die initiatieven steeds gesteund, omdat de crisis in de varkenssector ook hier diep snijdt.

Wat wordt precies gevraagd? Naast aandacht voor de problematiek ook concrete steunmaatregelen, zoals voorzien in de verordening over de gemeenschappelijke marktordening. In het verleden (bijvoorbeeld naar aanleiding van de Ruslandban) zijn er in dit kader budgetten vrijgemaakt. Recenter, in 2016, was er ook steun voor de zuivelsector. De crisis in de varkenssector is volgens de spreker van die aard dat steunmaatregelen zouden moeten getroffen worden. Bovendien is de Afrikaanse varkenspest geen afgesloten verhaal. In België is deze verdwenen, maar er ontstaan nog steeds nieuwe haarden, recent bijvoorbeeld op het Italiaanse vasteland. Het is afwachten wat de impact daarvan zal zijn. Het blijft de Belgische en Europese varkensboeren in ieder geval plagen, omdat het voor embargo's op de uitvoer van varkensvlees naar derde landen zorgt. Onder meer China hanteert nog steeds een embargo – al heeft dat ook te maken met bredere politieke kwesties.

Voorlopig houdt de Europese Commissie de boot af voor steunmaatregelen voor de varkenssector. Sinds eind 2021 ziet zij immers positieve signalen, onder de vorm van stijgende biggenprijzen en stabiliserende prijzen voor varkensvlees. Het betreft volgens de spreker echter een bijzonder voorzichtig herstel, en in combinatie met de stijgende inputprijzen kan men concluderen dat de marges van de varkensboeren er nog altijd op achteruitgaan. EU-landbouwcommissaris Janusz Wojciechowski kondigde in december 2021 aan bereid te zijn maatregelen te nemen indien de hersteltendens zich niet zou doorzetten in januari 2022. Maar op de Raad van januari 2022 kwam hij daarop terug, en hield hij een vrij verwarrend betoog, waarbij hij aanvankelijk de deur dichthield, maar later toch bereid leek om maatregelen te bekijken. Het is dus onduidelijk waar de Europese Commissie op politiek niveau staat. Bij de administratieve diensten van de commissie, meer bepaald DG AGRI, is er weinig bereidheid om budgetten vrij te maken. Op maandag 31 januari 2021 zal dit nogmaals worden besproken op het Speciaal Comité Landbouw, dat de raad voorbereidt. Dan zal blijken of de deur op een kier staat of gesloten blijft.

2. Handelskwesties

De handelskwesties worden regelmatig besproken op de Landbouwraad. In november 2021 was er een briefing in aanloop naar de twaalfde Ministeriële Conferentie van de WTO (oorspronkelijk gepland in november 2021, maar wegens corona uitgesteld naar het voorjaar 2022). De Europese Commissie lichtte de plannen op het vlak van landbouw toe. Die zijn vrij beperkt. Het gaat vooral om een meer transparante notificatie van de steun die landen aan hun landbouwsector geven en het opzetten van een aantal werkprogramma's. Voor Vlaanderen is het werkprogramma rond interne steun het belangrijkste. Dat gaat onder meer over de steun die Europa aan Europese landbouwers geeft. Mochten daar vergaande stappen in genomen worden, is het mogelijk dat de steun aan de landbouwers via het GLB moet worden aangepast aan wat wordt afgesproken binnen de WTO. De punten die de commissie naar voren schoof, konden op steun van lidstaten rekenen.

In januari 2022 werd een overzicht gegeven van de lopende handelsdossiers. De bilaterale handelsbesprekingen met Mexico zijn afgerond, die met Chili zo goed als.

Op het vlak van landbouw zouden deze akkoorden positief moeten zijn voor de EU. Er lopen momenteel belangrijke besprekingen met Nieuw-Zeeland en Australië, zeer competitieve landen op het vlak van landbouwgoederen (vooral zuivel en schapenvlees in Nieuw-Zeeland en schapen- en rundsvlees in Australië). Deze besprekingen worden met argusogen opgevolgd. De commissie ging niet in detail in op deze besprekingen. Het akkoord met Nieuw-Zeeland zal wellicht in 2022 worden afgerond, het akkoord met Australië iets later. De besprekingen met India worden binnenkort opgestart. De commissie werkt ook al enige jaren aan nauwere relaties met de Afrikaanse Unie, onder meer rond geografische aanduidingen. Bedoeling is dat Afrikaanse producten als geografische benamingen erkend kunnen worden binnen de EU.

Bij de lidstaten is er bezorgdheid over het embargo op Europese landbouwgoederen dat Wit-Rusland onlangs afkondigde. Polen bracht dit punt aan en is vooral bezorgd over de export van appelen naar Wit-Rusland. Dit verdient verdere opvolging. Het is niet duidelijk wat de marktimpact van dat embargo zal zijn.

Op de raad van januari 2022 lichtte Frankrijk de prioriteiten van het Franse voorzitterschap toe. Een belangrijk speerpunt is het creëren van meer wederkerigheid in handelsdossiers, zodat de Europese normen en standaarden via handelsbesprekingen worden opgelegd aan producten die de EU importeert, zodat een gelijk speelveld wordt gecreëerd. Die aanpak kan op heel veel steun rekenen, ook van België.

3. Opvolging GLB

De onderhandelingen over het GLB werden in juni 2021 afgerond. Verschillende lidstaten waren eind 2021 nog bezig met de opmaak van hun plannen. Daarom vroeg Tsjechië in december 2021 om meer flexibiliteit voor de indiening van de plannen. Ook werd gepleit voor een sterke beperking van de secundaire wetgeving. Er werd immers vastgesteld dat de commissie haar delegaties ruim invult in de ontwerpversies. België ondersteunde dit pleidooi.

4. Koolstoflandbouw

Dit punt stond in januari 2022 op de agenda. Dit ten gevolge van de mededeling over koolstoflandbouw, die op 15 december 2021 werd gepubliceerd. De Europese Commissie propageert dit nieuw type landbouw, waarbij landbouwers op vrijwillige basis worden gestimuleerd om koolstof in de bodem op te slaan. Het Europese klimaatbeleid heeft de ambitie om tegen 2030 ruim 300 miljard ton koolstof op te slaan in de bodem, via de LULUCF-verordening. Om dat waar te maken, zijn nieuwe initiatieven nodig. In 2022 zal er een voorstel komen om een systeem van koolstoflandbouw op poten te zetten. De spreker vermoedt dat er regelingen zullen worden ontwikkeld waarbij landbouwers die koolstof opslaan een vergoeding zullen krijgen, al dan niet via het GLB. Op termijn mogelijks ook via de privémarkt, waarbij bedrijven hun uitstoot kunnen compenseren door landbouwers te vergoeden voor koolstofopslag.

Voorlopig staat dit nog in de kinderschoenen. Het is de ambitie van het Franse voorzitterschap om in maart 2022 raadsconclusies aan te nemen over die mededeling. Deze kunnen dan worden meegegeven aan de Europese Commissie, voor de verdere uitwerking van haar wetgevende voorstellen.

De lidstaten zagen vooral mogelijkheden in dit voorstel. Ze vragen een duidelijk, eenvoudig en robuust kader. Het moet een gebruiksvriendelijk kader zijn dat ook vertrouwen wekt om privépartners aan te trekken. Ook België steunde die visie en drong aan op een gemeenschappelijke methodologie.

IV. Vragen van de commissieleden over landbouw en antwoorden van Pieter Lietaer

Chris Steenwegen stelt dat de varkenssector voor grote uitdagingen staat en verwijst naar het stikstofdossier. Wordt er op Europees niveau fundamenteel nagedacht over de toekomst van de Europese varkenshouderij? In Spanje is de kweek van varkens en het marktaanbod van varkens sterk toegenomen. Wordt er binnen de EU nagedacht over vormen van regulering van die markt? Het is immers niet de eerste crisis, en er is ook de kwetsbaarheid van de varkenshouderij op internationaal vlak. Dreigen de varkenspest en vogelgriep geen permanente problemen te blijven? Het lid dringt aan op een breed Europees debat over de toekomst van de varkens- en veehouderij, ook in het kader van de Green Deal – waarbij een belangrijke bijdrage wordt verwacht vanuit de landbouw en waarin landbouw een positieve rol kan spelen.

In de handelskwesties moet de nadruk meer op de wederkerigheid komen te liggen. Er is een grote maatschappelijke vraag om normen inzake gezonde, veilige voeding en dierenwelzijn op te leggen aan de Europese landbouwers. Het kan niet de bedoeling zijn om via handelsakkoorden producten te importeren die niet aan die normen voldoen. Hoe schat de spreker de kans op slagen van die besprekingen over wederkerigheid in?

Er is enige vertraging met het GLB en de strategische plannen. Lidstaten zouden ontwerpplannen kunnen indien alvorens het openbaar onderzoek is afgerond. België zou die vraag steunen. Kan de spreker daar meer over zeggen?

De koolstoflandbouw is volgens het lid interessant. De landbouw zou hier een positieve bijdrage kunnen leveren. Er wordt nagedacht om private spelers te betrekken. Is het de bedoeling dat er gewerkt wordt aan een Europese markt, of wordt er een kader gecreëerd waarbinnen lidstaten binnen hun grondgebied koolstofmarkten kunnen opzetten?

Jo Brouns onderstreept de bezorgdheid over de varkenssector. Dit kan volgens hem niet genoeg herhaald worden. Heeft men zicht op hoeveel varkenshouders momenteel kopje onder gaan? Waar ligt de grens? De spreker had het over stijgende prijzen, terwijl Duitsland gisteren zijn prijzen verlaagde. Die druk is volgens de spreker niet aflatend. De sector stevent volgens het lid af op een nooit gezien rampscenario, en dat in meerdere Europese landen. Hoeveel varkenshouders moeten er verdrinken alvorens Europa wakker schiet, vraagt hij zich af.

De nieuwe Duitse landbouwminister wil de prijspolitiek aanpassen, en hogere prijzen voor varkensvlees tot stand brengen, stelt *Leo Pieters.* De winkelprijzen voor vlees worden door warenhuizen vaak gebruikt om klanten te lokken voor andere producten, terwijl er toch voldoende marge moet zijn. Hoe staat de spreker ten aanzien van het initiatief in Duitsland om de prijzen op te krikken?

Beoogt het Franse voorzitterschap de versterkte wederkerigheid voor alle buitenlandse handel, of vooral voor de Franse overzeese gebieden?

Ziet Europa een verdienmodel in de koolstoflandbouw? Ziet de Vlaamse afvaardiging hier ook een verdienmodel in?

Bart Dochy meent dat Europa het ongelijke speelveld voor de varkenssector ten dele mee gecreëerd heeft. Het is de lidstaten toegestaan om met eigen middelen steunmaatregelen te nemen, wat een scheve situatie creëert. In Nederland worden grote bedragen uitbetaald aan varkenshouders en in Wallonië zijn er steunmaatregelen voor de zeugenhouderij die niet in verhouding staan met de inspanningen

die Vlaanderen levert in het kader van COVID. Dat creëert in de huidige moeilijke marktomstandigheden een bijkomende achterstand voor de Vlaamse landbouwers. Daarnaast blijft de vaststelling dat de prijzen structureel lager zijn. De vrije markt speelt hier onvoldoende. Is er een Europese strategie op het vlak van voedsel? Het lid verwijst naar de huidige crisis, waarbij Rusland aan de gaskraan zit. Voedsel is immers eveneens van strategisch belang.

Daarnaast is de Afrikaanse varkenspest nog niet weg. Vlaanderen heeft momenteel de status 'vrij van Afrikaanse varkenspest', en hopelijk blijft dat zo voor een lange tijd. Maar iedereen in de sector beseft dat dit plots de kop kan opsteken. Het is pijnlijk dat de gedomesticeerde varkensteelt getroffen is door een AVP-status (dus niet vrij van Afrikaanse varkenspest) op basis van wilde zwijnen in Wallonië. In geen enkele Belgische varkensstal – ook niet in Wallonië - werd varkenspest vastgesteld. Het lijkt het lid logisch om – zoals men dat volgens hem ook in Duitsland doet – een onderscheid te maken tussen wilde versus gedomesticeerde varkens en ook tussen Vlaanderen en Wallonië, als afzonderlijke productiegebieden (naar analogie met het strategisch plan, dat ook per regio wordt opgesteld).

Het lid noemt het vreemd dat andere landbouwproducten, in tegenstelling tot varkensvlees, wel naar China geëxporteerd kunnen worden. Wat is er zo bijzonder aan het varkensvlees? Heeft dat met de Oeigoeren te maken die al dan niet varkensvlees willen eten? Heeft het met het 5G-netwerk te maken? Waarom die specifieke behandeling van varkensvlees?

De spreker had het vooral over de bilaterale handelsbesprekingen. Het lid herhaalt zijn vraag over Mercosur. Hoever staat het met dat dossier? De wederkerigheid is daarin essentieel. Er dient een gelijk speelveld te zijn op het vlak van dierenwelzijn of de voorwaarden rond het gebruik van antibiotica enzovoort. Er zouden hierover afdwingbare normen moeten worden opgenomen in eventuele handelsakkoorden.

Op de vraag van Chris Steenwegen over de fundamentele reflectie over de toekomst van de varkenssector, antwoordt *Pieter Lietaer* dat dit in de discussies van de voorbije maanden niet expliciet aan bod kwam. Er zijn wel lidstaten die erop aandringen om met Europese steun niet zomaar enveloppes te geven aan lidstaten of landbouwers. Dat betekent niet dat er niet op lange termijn wordt nagedacht. Dat gebeurt in het bredere kader van de Green Deal of de Farm-to-forkstrategie, waar veel discussies plaatsvinden over de rol van de veehouderij in de EU.

Heeft het afdwingen van een gelijk speelveld via handelsakkoorden kans op slagen? 'The proof of the pudding is in the eating' stelt de spreker. Hij meent dat wellicht stappen kunnen worden gezet, maar het blijft zoeken naar WTO-compatibele instrumenten die dit voldoende kunnen verankeren. Dit moet ook ingang vinden bij de handelspartners. De discussies in Europa zijn niet altijd dezelfde als deze in derde landen. Dat zal een proces van vallen en opstaan zijn. Het feit dat Frankrijk dit prominent op de agenda plaatst, geeft extra kracht aan die ambitie.

Een twintigtal lidstaten hebben hun ontwerpplan in het kader van het GLB recent ingediend. Vlaanderen heeft ervoor gekozen het proces volledig af te ronden, en het plan later in te dienen. Dat is mede te wijten aan de zeer krappe Europese agenda. Dat zorgt wel voor enige druk en vragen van de Europese Commissie aan België, Vlaanderen en Wallonië. Er wordt intern bekeken of het proces kan worden versneld of dat een niet volledig afgerond plan zal worden ingediend. Dat vraagt een beslissing van de minister en de Vlaamse Regering.

Voor de koolstoflandbouw is het de bedoeling te werken met een EU-markt. De spreker denkt dat het niet zinvol is dat op het niveau van de lidstaten te organiseren. Het is afwachten wat er in het voorstel zal staan.

De spreker antwoordt Jo Brouns dat de Permanente Vertegenwoordiging druk blijft zetten op de Europese Commissie. België kaartte dit in oktober 2021 aan en steunde de daaropvolgende raden de voorstellen van andere lidstaten. Zolang de prijzen en vooral de marges niet verbeteren, zal er druk blijven uitgeoefend worden, niet alleen door Vlaanderen en België, maar ook door andere lidstaten. In het Europees Parlement is dat niet anders.

Leo Pieters verwees naar een Duits initiatief om de prijzen op te prikken. De spreker heeft geen idee naar welk initiatief precies wordt verwezen, hij kan daar dan ook moeilijk op reageren.

De intenties van het Franse voorzitterschap wat betreft handel slaan op de hele EU, en niet specifiek op de overzeese gebieden. Frankrijk zal er natuurlijk voor zorgen dat die gebieden mee op de agenda komen. Dat is begrijpelijk, aangezien ze deel uitmaken van Frankrijk en de EU.

De EU ziet zeer zeker een verdienmodel in de koolstoflandbouw. Bedoeling is om op termijn een interne markt voor koolstofcertificaten op te zetten. Ook vanuit België en Vlaanderen ziet men daar mogelijkheden in. Het kader daarvoor moet nog worden uitgewerkt.

Bart Dochy stelde verschillende vragen over de varkenssector. Het klopt dat er momenteel een ongelijk speelveld is omdat de EU de lidstaten stimuleert om nationale maatregelen te nemen. Op de raad kaartte België al verschillende keren aan dat dit geen oplossing is. Er is volgens de spreker nood aan Europese maatregelen, waardoor iedereen gelijk aan de start komt.

De varkenssector opereert binnen een vrije markt, daar wordt ook aan vastgehouden. Wel wordt al langer gestimuleerd om producenten- en brancheorganisaties op te richten, om op die manier de marktmacht van de individuele landbouwers te vergroten. De middelen daarvoor worden via het GLB beschikbaar gesteld. Ook vanuit Vlaanderen wordt dit gestimuleerd. Ook de richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken is gericht op de versterking van de marktmacht van de primaire sector.

Is er een Europese strategie voor voedselverzekering? De Europese Commissie heeft in het najaar 2021 een mededeling over een noodplan opgesteld. Dat vindt zijn oorsprong in het begin van de coronacrisis, waar gevreesd werd voor voedseltekorten in de supermarkten. Daarom heeft de commissie een stappenplan opgemaakt om te komen tot zo'n Europees noodplan. Op Belgisch, federaal niveau zijn soortgelijke stappen gezet.

De spreker vindt het voorstel tot een opdeling tussen gedomesticeerde en wilde varkens in het kader van de varkenspest interessant. Hij is evenwel onvoldoende vertrouwd met deze materie om daar in detail op in te gaan. Wat betreft de gedifferentieerde aanpak tussen Vlaanderen en Wallonië, wijst de spreker erop dat binnen de EU het principe van regionalisering wordt toegepast, waardoor er een gedifferentieerde aanpak kan zijn naargelang de haard van de Afrikaanse varkenspest. Dat principe wordt door de EU ook gepromoot bij derde landen, maar niet alle derde landen aanvaarden dat principe, en redeneren op het niveau van de lidstaten. Dat leidt tot de situatie dat een haard in het zuiden van de provincie Luxemburg de export van Vlaams varkensvlees treft, terwijl dat niet zo is voor een potentieel veel bedreigender uitbraak in Zeeuws-Vlaanderen of Noord-Frankrijk. Dat is inderdaad een vreemde situatie, maar dat hangt dus vooral af van de derde landen.

In tegenstelling tot varkensvlees hadden andere landbouwgoederen al toegang tot de Chinese markt. Door de varkenspest had China een legitieme reden om de deur

voor varkensvlees dicht te houden. Dit dossier wordt nu vooral gebruikt om druk te zetten op andere politieke discussies, zoals Bart Dochy reeds zelf aangaf.

Het dossier Mercosur blijft geblokkeerd op de ontbossings- en duurzaamheidskwestie. De EU blijft garanties vragen van de Mercosurlanden (in het bijzonder Brazilië) over de strijd tegen ontbossing. Voorlopig zit er geen schot in die zaak.

De voorzitter polst naar aanvullende vragen of bemerkingen van de leden.

Leo Pieters stelt dat het gelijk speelveld met de Mercosurlanden op meer betrekking heeft dan enkel ontbossing. Het is ook de bedoeling de concurrentiepositie van de Europese producenten te vrijwaren. Hoe ziet de spreker dit dossier evolueren? Gaat de EU te snel? Gaat Mercosur te langzaam? Hoe kan die schijnbaar grote kloof worden overbrugd?

Pieter Lietaer geeft aan dat in de besprekingen die voorafgingen aan het akkoord van 2019 ook veel andere aspecten aan bod kwamen, zoals standaarden en normen die zullen worden opgelegd aan de invoer. Sindsdien is de discussie over die normen en standaarden geëvolueerd. Er wordt de nadruk gelegd op nieuwe hoofdstukken die moeten worden opgenomen in de handelsakkoorden op het vlak van duurzaamheid. Hij zou zich moeten informeren over hoe dit precies werd verwoord, maar binnen het Mercosurakkoord zijn zeker bepalingen opgenomen opdat de invoer vanuit die landen moet voldoen aan de Europese standaarden inzake gezondheid en dierenwelzijn. In het kader van de Green Deal en de Farm-to-forkstrategie blijft de EU intussen ook voortwerken aan de eigen normen. Het is dus een evenwicht zoeken tussen wat de EU intern ontwikkelt, en wat men via handelsakkoorden wil opleggen aan handelspartners. Idealiter sluit dit zo nauw mogelijk op elkaar aan – dat is ook de betrachting van het Franse voorzitterschap.

De *voorzitter* dankt beide sprekers voor hun uitgebreide debriefing van de Europese landbouwraden.

Bart DOCHY,
voorzitter

Bart TOMMELEIN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AVP	Afrikaanse varkenspest
EFMZVA	Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
LULUCF	land use, land use change and forestry
Mercosur	Mercado Común del Sur
TAC	total allowable catch
VK	Verenigd Koninkrijk
WTO	World Trade Organization (= WHO: Wereldhandelsorganisatie)